

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่เรียกว่า “โลกไร้พรมแดน” หมายถึง กระแสของข้อมูลหรือกระแสของวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ข่าวสารจากซีกโลกหนึ่งสามารถถ่ายทอดมายังซีกโลกหนึ่งได้เพียงเสี้ยววินาที กระแสโลกไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคนในสังคมนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่เช่นความคิดทางการเมืองแตกแยก สภาพเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา ศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมเสื่อมโทรม ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551 : 4) เนื่องจากทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น จุดเด่น หรือจุดด้อยเป็นการจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่น ๆ สรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการศึกษา การตรวจสอบการตีความ การทำความเข้าใจ การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การสืบค้นความจริง อันนำไปสู่การตัดสินใจหรือประเมินค่าในเรื่องนั้น ๆ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2542 : 14) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี แต่จากแบบบันทึกผลพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา พบว่า นักเรียนกว่าร้อยละ 80 ของมีผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับพอใช้ จากข้อมูลผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ สาเหตุเนื่องจากการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ในรูปแบบเดิมนั้น ผู้สอนมุ่งเน้นการท่องจำสาระการเรียนรู้มากกว่าการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวในข้างต้น การศึกษาแนวคิด รูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ในการศึกษาค้นคว้าหารูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยพบว่า การรูปแบบการสอนด้วยกระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการนำกระบวนการวิจัยมาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและทำให้ผู้เรียนมีโอกาสช่วยเหลือกันและกันในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ (อมรพรรณ เวียงจันทร์, 2558)

นอกจากกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนแล้ว รูปแบบการเรียนการสอนก็เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและสามารถฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เช่นกัน มีหลากหลายแต่การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมการศึกษา รูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพราะการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ สอนให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การสรุปข้อมูล แยกแยะข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ (ชนัตตวรณ ธนบัตร, 2555 : 91)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่องเล่าเรื่องเมืองชุมพร ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ทั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่องเล่าเรื่องเมืองชุมพร จะช่วยพัฒนาพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่องเล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

2. ศึกษาและเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เกิดจากการใช้ชุดกิจกรรมทดลองสอนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

3. ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการใช้ชุดกิจกรรมทดลองสอนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 9 ห้องเรียน จำนวน 250 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน โดยห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้ององค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นจังหวัดชุมพรที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ประกอบด้วย แนวคิดในการแก้ปัญหาของตนเองจนเกิดการหลอมรวมเป็นแนวความคิดสำหรับแก้ปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าว แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามกาลเวลา ตรงตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2 ชุดกิจกรรมเวลา 20 ชั่วโมง

ขอบของตัวแปร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น จำเป็นต้องใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรไว้ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

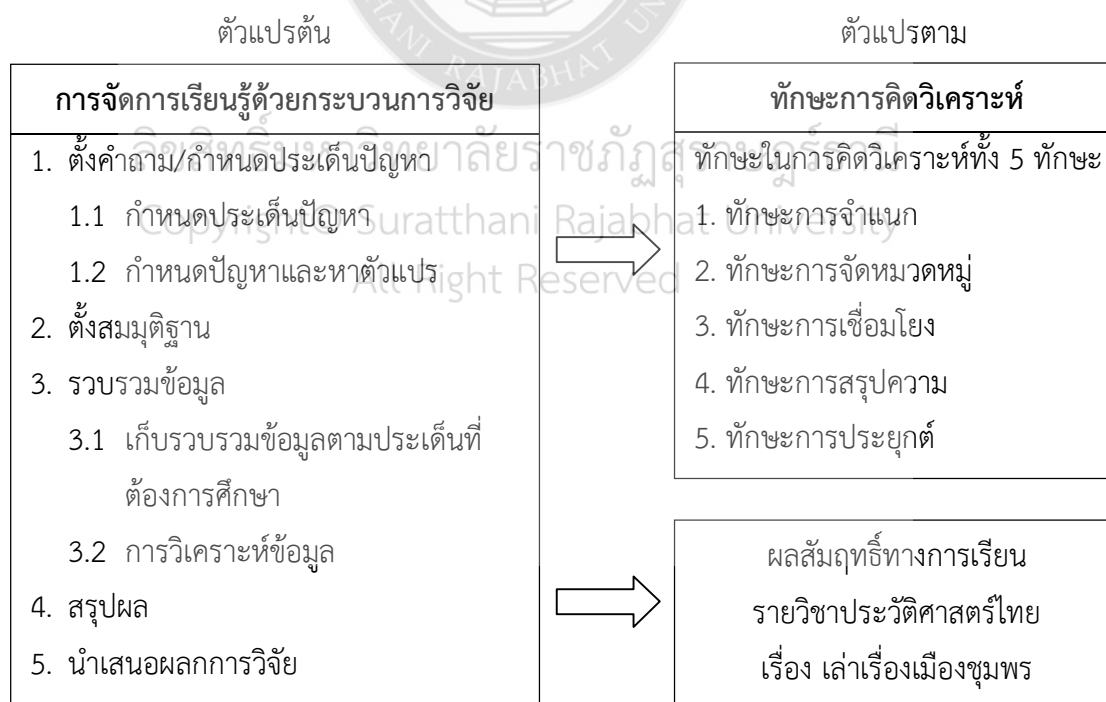
- 2.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้เวลา 20 ชั่วโมง ชุดกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 2 ชุดกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่อง เมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยาของวิทยาผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ปรากฏผลตามภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.5

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.5

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย หมายถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำกระบวนการวิจัยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (สันต์ สุวทันพรกุล, 2551 : 53 - 54) ดังนี้

1. ตั้งคำถาม/กำหนดประเด็นปัญหา
  - 1.1 กำหนดประเด็นปัญหา
  - 1.2 กำหนดปัญหาและหาตัวแปร
2. ตั้งสมมุติฐาน
3. รวบรวมข้อมูล
  - 3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา
  - 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผล
5. นำเสนอผลการค้นหาคำตอบ

ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาที่แม่นยำ มีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญ โดยการหาหลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ 5) ทักษะการประยุกต์ของบลูม (Bloom อ้างถึงใน ประพนศิริ สุเสารัจ, 2551 : 60)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระขององค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นจังหวัดชุมพรที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ประกอบด้วย แนวคิดในการแก้ปัญหาของตนเองจนเกิดการหลอมรวมเป็นแนวความคิดสำหรับแก้ปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าว แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามกาลเวลา ซึ่งเกิดจากผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
3. สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เรื่อง เล่าเรื่องเมืองชุมพร รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
4. สามารถพัฒนาให้เกิดความรักและความเข้าใจในวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง
5. ผู้เรียนมีความสนใจ ใฝ่รู้ และตื่นตัวในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา